

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.III.933/2016/6.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Kónya István, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2016. szeptember 27.

Az ügy tárgya: választás rendje elleni bűncselekmény büntette és más bűncselekmény

Terhelt: V. Sz. P. II. rendű

Első fok: Szegedi Törvényszék, 4.B.1397/2014/29., ítélet, tárgyalás, 2015. április 29.

Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.II.588/2015/10., ítélet, nyilvános ülés,
2016. március 24.

Az indítvány előterjesztője: II. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A választás rendje elleni bűncselekmény büntette és más bűncselekmények miatt Sz. G. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a V. Sz. P. II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Szegedi Törvényszék 4.B.1397/2014/29. számú, illetőleg a Szegedi Ítéltábla Bf.II.588/2015/10. számú ítéletét Vukoszávlyev a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A II. rendű terheltet a Szegedi Törvényszék a 4.B.1397/2014/29. számú ítéletével bűnösnek mondta ki 3 rendbeli, bűnsegédként elkövetett választás elleni bűncselekmény büntetésében [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 350. § (1) bekezdés d) pont]. Ezért - halmazati büntetésül - 6 hónap

szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette, és a terheltet előzetes mentesítésben részesítette. A szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetére akként rendelkezett, hogy azt börtönben kell végrehajtani, és abból a terhelt legkorábban a büntetés háromnegyed részének kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

- [2] A II. rendű terhelt tekintetében a terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Szegedi Ítéltábla a Bf.II.588/2015/10. számú ítéletével a terhelt cselekményét bűnsegédként elkövetett választás elleni bűncselekmény büntettének [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont] és 3 rendbeli bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének (Btk. 345. §) minősítette. A II. rendű terhelt előzetes mentesítését mellőzte, egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított, a II. rendű terheltet érintő tényállás lényege a következő.
- [4] 2014. február 10. és 14. napja között a V-N Kft. képviselője megbízási szerződést kötött három politikai párttal a 2014. évi országgyűlési választásokkal kapcsolatos tevékenységre, melyekben a megbízott kft. - többek között - közreműködést vállalt az országgyűlési képviselőjelöltek kiválasztásában, valamint a jelöltállításhoz szükséges választói ajánlások összegyűjtésében, mely feladatokat alkalmazottai, szerződéses partnerei igénybevételével vállalta teljesíteni.
- [5] A 2014. évi országgyűlési választásokon induló egyéni képviselőjelölt nyilvántartásba vételéhez 500 választópolgár érvényes ajánlása volt szükséges. Az érvényes ajánláshoz az ajánlóívekre rá kellett vezetni az ajánlást adó választópolgár nevét, személyazonosítóját, magyarországi lakcímét és anyja nevét, majd azt a választópolgárnak saját kezűleg alá kellett írnia. A munkát a kft. részéről koordináló I. rendű terhelt és az általa e célból megbízott személyek a szükséges ajánlásokat azonban nem tudták összegyűjteni, ezért az I. rendű terhelt a VII. rendű terhelttől azt kérte, hogy az ismeretlen módon birtokába került, nem az ajánlóíveken feltüntetett jelöltre adott ajánlásokkal összefüggő személyes adatokat, és az azokhoz tartozó aláírásokat - hirdetés útján beszerezett társaival - másolja át a már birtokukban lévő, a megbízási szerződéseket megkötő pártok képviselőjelöltjei vonatkozásában átvett ajánlóívekre.
- [6] Ennek megfelelően az I. rendű terhelt az egyik párt képviselőjében eljáró II. rendű terhelttől azt kérte, hogy azokat az ajánlóíveket, melyekről a személyes adatokat át kell másolni, illetőleg az aláírásokat alá kell hamisítani, vigye el a VII. rendű terhelt által megjelölt, másolásra hajlandó személyekhez. Elmondta azt is, hogy a másolásnak úgy kell történnie, hogy más személy végezze a személyes adatok átmásolását és más az ajánlók aláírásainak a meghamisítását. A II. rendű terhelt ezt közölte a VII. rendű terhelttel, és felvette a kapcsolatot a III., IV., V., VI. és VIII. rendű terhelttel is.
- [7] 2014. március 3-án reggel a II. rendű terhelt felkereste H-n, a lakásán a IV. rendű terheltet, és átadta részére az I. rendű terhelttől kapott, személyes adatokat tartalmazó ajánlóíveket. Ezt követően megjelent a IV. rendű terhelt lakásán a III., az V. és a VIII. rendű terhelt, és a VII. rendű terhelt kérésének megfelelően egész nap a II. rendű terhelt által átadott ajánlóívekről másolták át az azokon szereplő ajánlók személyes adatait a megbízók jelöltjeinek ajánlóíveire, és az ajánlók aláírásait is ráhamisították.
- [8] Miután e tevékenységgel végeztek, a IV. rendű terhelt a III. rendű terhelt kíséretében megjelent a Cs-i 4-es számú választókerület választási irodájában H-n, és leadta a fentiek szerint elkészült ajánlóíveket. A hamis, más személyek vonatkozásában leadott, így a választói akaratot nélkülöző ajánlóívek alapján a választókerületben a másik párt jelöltjeként dr. V. D., az egyik párt jelöltjeként D. B. F. egyéni képviselőjelöltként bejegyzésre került.
- [9] Ugyanezen a napon a II. rendű terhelt a VI. rendű terheltet is felkereste sz-i lakásán, és ugyancsak az I. rendű terhelttől kapott ajánlóíveket adott át részére, az azokon szereplő személyes adatoknak a VI. rendű terhelt birtokában lévő ajánlóívekre való átmásolása és az aláírások meghamisítása végett. A VI. rendű terheltnak a VII. rendű terhelt is adott át - általa ugyancsak a II. rendű terhelttől kapott - másolandó ajánlóíveket.

- [10] A VI. rendű terhelt a más személyek tekintetében leadott ajánlóívekről átmásolta azok személyes adatait és aláírásaikat aláhamisította, majd ugyanaznap a Cs-i 3-as számú választókerület választási irodájában azokat az egyik párt képviselőjében egyéni képviselőjelöltként feltüntetett S. G-né vonatkozásában leadta, aki azok alapján képviselőjelöltként bejegyzésre is került.
- [11] Sem dr. V. D., sem D. B. F., sem pedig S. G-né nem tudott arról, hogy őket a 2014. évi országgyűlési képviselőválasztáson a megbízási szerződésekben megjelölt jelölőszervezetek - nevüket, személyes adataikat felhasználva - egyéni képviselőjelöltként indítják.
- [12] Az elsőfokú bíróság jogi álláspontjának lényege szerint az általa a II. rendű terhelt terhére rótt bűncselekmény rendbeliségét az azzal érintett képviselőjelöltek számához igazította. Ennek indokaként arra hivatkozott, hogy a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény rendelkezései szerint az ajánlóíveket a jelöltként indulni szándékozó választópolgár kapja, és azok kiállítása is jelöltenként, nem pedig jelölő szervezetenként, vagy választókerületenként történik.
- [13] A másodfokú bíróság jogi álláspontja szerint viszont a választás rendje elleni bűncselekmény rendbelisége a védett jogtárgyra tekintettel azon választások számához igazodik, melyek rendjét az adott magatartás sérti. Ezért az egy választás rendjét sértő cselekmények akkor is természetes egységet alkotnak, ha azokat térben vagy időben elkülönülten valósítják meg. Ugyanakkor a II. rendű terhelt tudott arról, hogy az I. rendű terheltektől kapott iratok alapján hamis ajánlóíveket fognak készíteni, belenyugodott abba is, hogy azok a választási irodához való benyújtással felhasználásra kerülnek. Ennek ellenére az okiratok készítéséhez felhasznált ajánlóíveket átadta a IV. és VI. rendű terhelteknek, valamint továbbította az I. rendű terhelteknek a hamisítás módjára vonatkozó iránymutatását is, ezzel a választás rendje elleni bűncselekménnyel alaki halmazatban, bűnsegédként elkövette a hamis magánokirat felhasználásának vétségét is, ami - az érintett jogviszonyok számával egyezően - három rendbelinek minősül.

II.

- [14] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a II. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. Annak törvényi okaként a Be. 416. § (1) bekezdés a) és d) pontját jelölte meg; érdemben azonban a jogerős ítélet megváltoztatását, a II. rendű terhelt cselekményének egy rendbeli bűnsegédként elkövetett, választás rendje elleni bűncselekmény büntetékénti minősítését, és elsődlegesen próbára bocsátás alkalmazását, másodlagosan pénzbüntetés kiszabását és részletfizetés engedélyezését, harmadlagosan rövidebb tartamú felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását és a terhelt előzetes mentesítésben való részesítését kérte.
- [15] Indokaként előadta: a másodfokú bíróság helyesen minősítette a terhelt választás rendje elleni bűncselekményét egy rendbelinek, anyagi jogszabálysértéssel állapította meg azonban a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét három rendbeli, bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében. A II. rendű terhelt tényállásban rögzített magatartása ugyanis - álláspontja szerint - nem tényállásszerű, hanem csupán büntetlen előkészületi cselekmény; ami csak a hamis magánokiratok (önmagában büntetlen előkészületet megvalósító) elkészítéséhez jelentett segítséget, de azok felhasználását nem mozdította elő, azokra kihatással nem volt.
- [16] Az indítvány szerint tévedett a másodfokú bíróság akkor is, amikor elegendőnek tartotta a bűncselekmény megvalósulásához az eshetőleges szándékot, noha a bűnsegédi magatartás csak egyenes szándékkal lett volna megvalósítható.
- [17] A súlyosítási tilalmat a védői álláspont szerint azzal sértette meg a másodfokú bíróság, hogy a II. rendű terhelt előzetes mentesítését a terhére bejelentett fellebbezés hiányában mellőzte. Egyrészt ennek indokát sem adta; másrészt pedig azzal a kiszabott büntetéshez kapcsolódó jogkövetkezményt súlyosította, ami a Be. 354. §-ában foglalt szabályozással ellentétes.
- [18] Az indítvány szerint a helyes minősítés mellett a halmazatot, és a terhelt ellen folyamatban volt korábbi büntetőeljárásra való utalást is mellőzni kell a súlyosító körülmények közül, mert a terhelt

korábbi próbára bocsátása nem súlyosít; annak joghatása csak a büntetlen előélete enyhítő körülményként való értékelését zárja ki.

- [19] Mindemellett az indítvány külön is hangsúlyozta, hogy a II. rendű terhelttel szemben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés belső aránytalanságot tükröz.

III.

- [20] A Legfőbb Ügyészség a BF.934/2016. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [21] Ebben kifejtette, hogy a védő által a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt felülvizsgálati ok indokául előadottak - álláspontja szerint - a hivatkozott törvényhely b) pontjában írtaknak feleltethetők meg, ami alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.
- [22] Ugyanakkor az ügyészi álláspont szerint is téves a jogerős ítéleti minősítés. Így tévedett a másodfokú bíróság, amikor egy rendbelinek tekintette a választás rendje elleni bűncselekményt, a választási eljárás számához igazodva, s ekként a természetes egységre hivatkozva. Ezzel szemben a jogtárgy védelme arra vonatkoztatható, hogy csak az legyen választható, aki a megfelelő számú ajánlást megszerezte; a védett jogtárgy megsértését így a feltételeknek meg nem felelő személy jelöltkénti feltüntetése jelenti. Ehhez képest pedig a bűncselekményt jelöltenként kell megállapítani; tehát az elkövetési magatartás nem a választási eljáráshoz, vagy az ajánlóívek számához, hanem a jelölthöz kötődik.
- [23] A Legfőbb Ügyészség szerint tévedett a másodfokú bíróság abban is, hogy a választás rendje elleni bűncselekménnyel halmazatban megállapította három rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségét is. Álláspontja szerint a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja szerinti bűncselekmény befejezetté válik azáltal, hogy az elkövető az ajánlóíveken hamis adatokat tüntet fel, vagy azokat jogosulatlanul aláírja; a hamis ajánlóívek leadásával (felhasználásával) nem többszöröződik a jogtárgysérelem, és a hamis ajánlóívek leadásával (felhasználásával) más jogtárgysérelem sem valósul meg.
- [24] Következésképp a hamis magánokirat felhasználás - utócsselekményként - beolvad a súlyosabb megítélésű választás rendjét sértő bűncselekménybe; tehát - e tekintetben - nincs halmazat.
- [25] Ugyanakkor - az átirat szerint - a cselekménynek a másodfokú bíróság általi téves minősítése nem eredményezte törvénysértő büntetés kiszabását. Utalt arra, hogy a kifejtettekből következik, miszerint a helyes minősítés szerint is halmazat valósult meg, az ugyancsak halmazati büntetés kiszabását vonná maga után, másrészt megjegyezte azt is, hogy önmagában a büntetés halmazatra utalással történő, de nem a halmazat miatt emelt tartományban való kiszabása felülvizsgálati okot nem képez.
- [26] A Legfőbb Ügyészség szerint nem jelenti a súlyosítási tilalom megsértését az előzetes mentesítésre vonatkozó rendelkezés mellőzése; annak szabályait ugyanis a Be. 354. §-a teljes körűen meghatározza. Ez a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában tilalmazott változtatások között nem tartalmazza az előzetes mentesítés mellőzését, az ott írtak köre pedig nem bővíthető; ezért ugyanúgy nem ütközik a súlyosítási tilalomba, mint például a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának a terhelt terhére való megváltoztatása.
- [27] A védő - Legfőbb Ügyészség átiratára tett - észrevételében kifejtette, hogy a választás rendje elleni bűncselekmény rendbeliségét illetően a másodfokú bíróság (s nem pedig az elsőfokú bíróság és a Legfőbb Ügyészség) álláspontja helyes; tehát az egy rendbeli, vagyis nem jelöltenként, hanem választásonként valósul meg egy-egy rendbeli cselekmény, mert annak védett jogtárgya az adott választás tisztasága.
- [28] A hamis magánokirat felhasználása kapcsán viszont - a védő szerint - a másodfokú bíróság

álláspontja téves; a helyes álláspont az, hogy a II. rendű terhelt magatartása büntetlen előkészület, tehát nem büntetendő, viszont ehhez képest a felülvizsgálat oka a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja. Ezért téves a Legfőbb Ügyészségnek az említett törvényhely b) pontjára alapított azon álláspontja, hogy törvénysértő büntetés hiányában a felülvizsgálat alaptalan.

- [29] Ennek kapcsán - a BH 2011.97. számú jogesetre is utalva - kifejtette, hogy indítványa e felülvizsgálati ok alapján is alapos, mert a büntetés mértékének felülvizsgálatára nem csak a - helyes minősítés szerinti - büntetési tételkereten kívül eső büntetés kiszabása esetén kerülhet sor. Így az álláspontja szerint törvényes minősítés mellett, a bünteteskiszabási körülmények helyesbítésével, valamint az ítélet belső arányosságának helyreállítása mellett az indítványa szerinti döntés meghozatala - az abban írt sorrendben - indokolt.

IV.

- [30] A Kúria az indítványt a Be. 424. § (2) bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el.
- [31] Ennek során a védő a felülvizsgálati kérelmét és a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett írásbeli észrevételét változatlanul fenntartotta. Kiemelte, hogy az ügyészi nyilatkozat egyáltalán nem foglalkozott az indítványában az ítélet belső arányosságával kapcsolatban kifejtettekkel. Az eljárás során a vádlói álláspont sem a minősítést, sem a büntetést illetően nem volt következetes, jelenleg annak ellenére tartja arányosnak a büntetést, hogy az elsőfokú ítélet ellen nem fellebbezett. Az ítélet belső aránytalansága okszerűtlen és indokolatlan, a másodfokú bíróság pedig nem orvosolta a belső aránytalanságot, de annak ésszerű indokát nem adta.
- [32] A Legfőbb Ügyészség képviselője is fenntartotta írásbeli nyilatkozatát, a védői felszólalás ismeretében is; az indítványt csak a jogerős ítéleti minősítés anyagi jogszabálysértő voltát illetően osztotta. Álláspontja szerint is tévedett a másodfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a hamis magánokirat felhasználása halmazatban állhat a választás rendje elleni bűncselekménnyel, azonban tévedett abban is, hogy a választás rendje elleni bűncselekmény rendbeliségét a választási eljárás számához kapcsolta. Az ügyészi álláspont szerint a bűncselekményt jelöltenként kell megállapítani, mert az elkövetési magatartás is a jelölthöz kötődik. Az ekként két okból is törvénysértő minősítés azonban nem párosult törvénysértő büntetés kiszabásával.
- [33] A büntetés kiszabása önmagában nem támadható a felülvizsgálati eljárásban, így a bünteteskiszabási körülmények mérlegelése, és a belső arányosítás sem. Az ügyész szerint a vádló az eljárás során végig következetes álláspontot képviselt; az elsőfokú ítéleti minősítés és a kiszabott büntetés az indítványának megfelelt, így nem volt oka fellebbezni ellene.
- [34] Fenntartotta az ügyész azon álláspontját is, hogy téves az indítvány azon okfejtése, mely szerint a mentesítésre vonatkozó ítéleti rendelkezés mellőzése súlyosítási tilalomba ütközik.
- [35] Végül kitért rá, hogy a védelem azon hivatkozása is, miszerint a II. rendű terhelt magánokirat-hamisítással kapcsolatos cselekménye csak büntetlen előkészületi cselekmény, ugyancsak téves. A II. rendű terhelt egyenes szándéka kifejezetten az volt, hogy a hamisításokkal elérjék a jelöltállításhoz szükséges jelöltenként 500 darab ajánlást, így a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti felülvizsgálati ok nem valósult meg.
- [36] A védő viszontválaszában kifejtette, hogy az ügyészi érvelés alapján a választás rendje elleni bűncselekményt választókerületenként kellene minősíteni, mert a választás eredménye ott materializálódik, a kerületenkénti, mindig csak egyetlen győztes személyében. Így a választás eredménye minden kerületben csak egyszer befolyásolható, ezért jelen ügyben annak alapulvételével is csak két rendbelinek minősülne a cselekmény; mindemellett fenntartotta a saját, egy rendbeli bűncselekmény megállapíthatóságára vonatkozó álláspontját.
- [37] Ezzel szemben az ügyész azzal érvelt, hogy a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja szerinti bűncselekmény megvalósulása nem eredményhez kötött, így álláspontját változatlanul fenntartotta.

V.

- [38] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [39] Jelen ügyben, az indítvány alapján, a II. rendű terhelt tekintetében a Kúria előtt lévő jogi álláspontok lényege a következő:
- [40] A II. rendű terhelt magatartását egyazon ténybeli alapon az elsőfokú bíróság 3 rendbeli, bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni bűncselekmény büntettének, a másodfokú bíróság egy rendbeli, bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni bűncselekmény büntettének, és emellett 3 rendbeli bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének minősítette.
- [41] A védő szerint az kizárólag 1 rendbeli, bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni bűncselekmény büntette (más bűncselekmény nélkül), a Legfőbb Ügyészség szerint pedig kizárólag 3 rendbeli, bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni bűncselekmény büntette (ugyancsak önmagában).
- [42] Következésképpen a felülvizsgálati indítvány a jogerős ügydöntő határozat szerinti anyagi jogi jogkövetkeztetést valójában egyetlen ponton támadta, amikor azt kifogásolta, hogy a felrótt magatartást a bíróság jogerős ítéletében a választás rendje elleni bűncselekmény mellett további 3 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétségeként is minősítette. Az indítvány szerint eldöntendő jogkérdés tehát az, hogy a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja szerinti választás rendje elleni bűncselekmény büntettével állhat-e, megvalósulhat-e, illetve megállapítható-e halmazatban a Btk. 345. §-a szerinti hamis magánokirat felhasználásának vétsége.
- [43] Előrebocsátja a Kúria, hogy halmazat esetében a 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti törvénysértő felmentés, eljárás megszüntetés és bűnösség megállapítása - értelemszerűen - az anyagi halmazatban álló bűncselekmény kapcsán képez felülvizsgálati okot. Az alaki halmazatban álló bűncselekmény esetében ugyanis valójában egyazon magatartás jogi értékelésének változatairól, ekként minősítéséről van szó. Ekként az ilyen jogi értékelés (illetve annak megléte, vagy hiánya miatti kifogás) nem a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint, hanem a 416. § (1) bekezdés b) pont I. fordulata szerint képezheti felülvizsgálat tárgyát; amint az ilyen értékelés téves mivolta sem vezet sem a bűnösség kimondásához (EBD 2012.B.15.), sem pedig felmentéshez (BH 2008.322.).
- [44] A Be. 416. § (1) bekezdés b) pont I. fordulata alapján pedig felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki. Következésképpen az esetlegesen hibás minősítés nem önmagában, hanem csak akkor képezi felülvizsgálat alapját, ha a helyes minősítéshez képest a kiszabott büntetés (alkalmazott intézkedés) törvénysértő. A minősítés alatt a cselekmény Btk. Különös Része szerinti minősítése - így az alapeset és annak enyhébben, vagy súlyosabban minősülő esete egyaránt - értendő.
- [45] Kétségtelen, hogy felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra (BH 2011.97.) Ehhez képest - tekintettel a védő nyilvános ülésen felszólalásában elhangzottakra - rámutat a Kúria arra, hogy a 416. § (1) bekezdés b) pontja esetében a Be. nem tartalmaz az 1973. évi I. törvény 284. § (2) bekezdése szerinti szabályt, ami kizárta a felülvizsgálatot, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.
- [46] Ez lényeges különbség. Azt jelenti ugyanis, hogy a jogi érvek alapján a (halmazati) minősítést kifogásoló, és egyben a kiszabott büntetést is sérelmező felülvizsgálati indítvány esetében a felülvizsgálat ugyan nem a Be. 416. § (1) bekezdés a) pont alá tartozik, de nem is lehet eleve kizárt pusztán azért, mert a kiszabott büntetés a helyes minősítés szerint is, az arra vonatkozó törvényes büntetési tételkeretek közé esik.
- [47] Ha pedig a minősítés valóban törvénysértő, akkor mindig vizsgálni kell, hogy a kiszabott büntetés - a helyes minősítéshez képest - törvényes-e. Ez - éppen a korábbi törvényi rendelkezés elhagyása

folytán - azt jelenti, hogy a Kúriának az új minősítéshez képest vizsgálnia kell az adott büntetés kiszabásának valamennyi törvényi feltételét; nem elegendő tehát önmagában arra szorítkozni, hogy a téves minősítés alapján kiszabott büntetés a helyes minősítéshez tartozó törvényi kereten is belül van.

- [48] A Be. szerinti szabályozás értelme éppen az, hogy a törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a helyes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belüli, és a vizsgálat eredményétől függ, hogy a kiszabott büntetés is törvénysértővé vált-e. Változatlan viszont a jelenleg hatályos törvény alapján is, hogy a kiszabott büntetés feltétlen törvénysértő, ha a helyes minősítéshez tartozó büntetési tétel - mérlegelést nem tűrő - keretein kívül esik.
- [49] Ehhez képest a Kúria a hamis magánokirat felhasználása vétségének is minősítés miatti kifogás kapcsán, a Be. 416. § (1) bekezdés b) pont első fordulata szerinti ok alapján végezte el a felülvizsgálatot, és a választás rendje elleni bűncselekmény, valamint a hamis magánokirat felhasználásának halmazatban való megállapítását az indítványban írtaktól eltérő okból találta tévesnek.
- [50] A Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja szerinti, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűntettet követ el, aki a választási eljárásról szóló törvény vagy népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés során jogosulatlanul aláír, vagy hamis adatokat tüntet fel. A Btk. 345. § szerinti, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétséget követ el, aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál. A II. rendű terhelt irányadó tényállás szerinti - ekként vitathatatlan - magatartásának elkövetői alakzata, a bűnsegédi részesség nem volt a kifogás tárgya.
- [51] Ehhez képest nem az a kérdés, hogy a II. rendű terhelt okirattal kapcsolatos magatartása büntetőjogi értékelésének nincs helye, hanem az, hogy a további, többlet-értékelése helyénvaló-e. Megjegyzi a Kúria, hogy a bűnsegédi (bűnrészesi) magatartás jogi természetéből következően, a (kizárólag) bűnsegédi magatartás felülvizsgálatának - értelemszerűen - nem lehet tárgya, szempontja az adott bűncselekmény törvényi tényállásán belüli magatartás megvalósításának, megvalósulásának elvárása.
- [52] A részesi elkövetés felróhatóságának vizsgálata tehát kizárólag az adott bűncselekmény törvényi tényállásán kívüli elkövetői - ekként tehát a részesi - magatartás alapján vizsgálható, és a vizsgálat nem terjedhet ki a törvényi tényálláson belüli magatartás megvalósultságára, illetve nem léphet be a törvényi tényállás körébe.
- [53] Ez következik
- egyrészt a tettesi/részesi kapcsolat anyagi jogi,
 - másrészt a felülvizsgálat alanyi jogosultsághoz kötődő felülbírálati terjedelmének eljárási jogi szabályozásából, illetve azok együttállásából, összhangjából.
- [54] Ezért az indítvány azon állítása, miszerint a II. rendű terhelt (bűnsegédi) magatartása - a hamis magánokirat felhasználásának vétsége kapcsán - nem tényállásszerű, jelen ügyben közömbös; a II. rendű terhelt éppen magatartása tényállásszerűségének hiánya miatt bűnsegéd.
- [55] Jelen esetben tehát valójában nem a részesség jogi értékelése a kérdés, hanem a szóban lévő két bűncselekmény együttesének, egyazon ténybeli alapon álló megállapíthatóságának, vagyis alaki halmazatának problémája. Éppen ezért nem akadály a döntésének a részesi járulékoság.
- [56] A törvényi tényállások nem elvágólag illeszkednek egymáshoz, hanem átfedéseket tartalmaznak, ami a törvényi védettség, védelem záloga is. Ugyanakkor az egymást fedő, formailag mindegyik törvényi tényállásba beillő magatartás esetében nem feltétlen a halmazat megállapítása, van, amikor a kölcsönös jogtárgysértés csupán formai, látszólagos.
- [57] Ilyen, amikor eleve, rendszerint - és nem csak bizonyos esetekben - áll fenn a két magatartás

összefüggése, egymást fogalmilag feltételező mivolta. Ilyenkor a súlyosabb megítélésű bűncselekmény - a „többen a kevesebb benne van” elve alapján - elnyeli az enyhébb megítélésű cselekményt.

- [58] Jelen esetben is ez a helyzet. Az ajánlóíven hamis adatok feltüntetése, e körben az eredeti ajánlóívről a személyes adatok átmásolása és az eredeti aláírás aláhamisítása - értelemszerűen - egyben hamis magánokirat készítését is jelenti. Másképp fogalmazva: a választás rendje elleni bűncselekménynek a hamis adatok feltüntetésével elkövetett, a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjában fenyegetett elkövetési magatartása nem valósulhat meg másként, mint a Btk. 345. § szerinti bűncselekmény egyik feltételének - a hamis magánokirat - meglétével.
- [59] Megjegyzi a Kúria, hogy az eltérő (bár egymásutáni) törvényi fejezetbe sorolás a jogtárgyvédelem szempontjából nem eleve záloga az önálló megvalósulásnak. Minden esetben elemző vizsgálat tárgyává kell tenni a törvényi tényállás szerinti elkövetési magatartás jelentéstartalmát.
- [60] Az okirat az akarat tanúja, tanúsítója. Ehhez képest az okirat igaz mivolta nem más, mint önazonossága; azt jelenti, hogy a létrehozó akarat a tanúsítványból megismerhető. Ekként a hamisság a kettő különválása.
- [61] A törvény a többes jelölést megengedi, de ez - értelemszerűen - csupán a célzott, személyre szóló, nem pedig az esetleges, főképp nem a tudat nélküli, biankó jelölést jelenti, jelentheti. A jogosult választópolgár tehát ajánlhat akár több jelöltet is, de ezen jogát nem töltheti ki más a saját akarata szerint, az adott választó tudtán, akaratán kívül.
- [62] Utóbbi ugyanis létesítő akarat nélküli, ami csupán üres forma, hamis, ugyanúgy, mint csalás esetében a tévedésbe ejtett passzív alany tudata. Jelen ügyben tévedett tehát a másodfokú bíróság, amikor a választás rendje elleni bűncselekmény - II. rendű terhelt általi - részesi elkövetői magatartását egyben a hamis magánokirat felhasználásának részesi magatartásaként is értékelte, minősítette.
- [63] Ez azonban nem vezetett törvénysértő büntetés kiszabásához; a választás rendje elleni bűncselekmény önmagában három hónaptól három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a próbaidő tartama pedig egy évtől öt évig terjedhet. A jogerős ítélettel kiszabott, a törvényi minimumhoz közeli tartamú szabadságvesztés, és az ugyancsak a törvényi minimumhoz közelebb álló próbaidő a 3 rendbeli, bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének mellőzése mellett sem lenne törvénysértően eltúlzott. Az indítvány tehát e tekintetben nem volt törvényben kizárt, viszont nem volt alapos, ezért a célzott felülvizsgálati ok nem törte fel a jogerőt.
- [64] Az indítvány további két kifogása pedig valójában a felülvizsgálat törvényi körén kívül esik, a törvényi követelménynek nem felel meg.
- [65] A már kifejtettek nyomán a büntetés akkor képezi felülvizsgálat tárgyát, ha törvénysértő minősítés következményeként szintén törvénysértő, vagy önmagában törvénysértő. A büntetés pedig - annak neve vagy mértéke - önmagában akkor törvénysértő, ha a büntetőjognak nem a jogi minősítésre vonatkozó, hanem más szabályát sérti, ami azonban kizárólag mérlegelést nem tűrő szabály lehet. Jogerőt követően ugyanis a mérlegelést engedő szabálynak a mérlegelés körében maradó mikénti alkalmazása vitássá nem tehető, az ellenkező az anyagi jogerővel. Ennélfogva nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak a mérlegelés támadása esetén, legyen szó perújítás megengedhetőségéről, vagy felülvizsgálatról.
- [66] A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve az adott terhelt esetében mit tekint enyhítő, vagy súlyosító körülménynak, s azt miként értékeli. Kétségtelen, hogy ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a Btk. 79-80. §-ainak rendelkezéseire, valamint a BKv 56. számú véleményben (korábban BK 154. számú állásfoglalásban) foglaltakra. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ezek a büntetéskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró támpontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége nem (így a büntetéskiszabási tényezők értékelése sem) képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, illetve vizsgálható, hogy az eljáró bíróság miként vette

figyelembe a büntetéskiszabás elveire vonatkozó törvényi rendelkezéseket és felsőbírósági iránymutatásokat (BH 2012.239., BH 2005.337.III.).

- [67] Valójában ezzel azonos elvi alapon áll az indítványnak a súlyosítási tilalom megszegésére hivatkozó, és az előzetes bírósági mentesítés mellőzését kifogásoló álláspontja. Kétségtelen, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés d) pontja alapján akkor is helye van felülvizsgálatnak, ha a bíróság határozatának meghozatalára a súlyosítási tilalom megsértésével került sor.
- [68] A törvény ennél a felülvizsgálati oknál felsorolja azokat a Be. szerinti joghelyzeteket, melyek a súlyosítási tilalom alá tartozóak; jelen ügyben ez - értelemszerűen - a Be. 354. és 355. §-t jelenti. Az e törvényhelyek szerinti kimerítő szabályozás azonban az indítvány szerinti kifogást, az előzetes bírói mentesítésre vonatkozó rendelkezés - a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában való - mellőzésének tilalmát nem tartalmazza.
- [69] Az előzetes bírósági mentesítés kétségtelen mérlegelés tárgya. A súlyosítási tilalom nem zárja ki, hogy a másodfokú bíróság az előzetes mentesítést - a terhelt terhére bejelentett ügyészi fellebbezés hiányában - mellőzze (BH 1987.342.II.), mint ahogy a kizárólag előzetes mentesítés végett bejelentett fellebbezés sem oldja fel a súlyosítási tilalmat (BH 1987.394., BH 1987.272.).
- [70] Az indítványban foglaltak kapcsán itt jegyzi meg a Kúria azt is, hogy az elsőfokú ítéletben megállapított cselekménynek más bűncselekményként - vagy más bűncselekményként is - értékelése a jogi minősítés megváltoztatása, az eltérő minősítést pedig a súlyosítási tilalom nem zárja ki (BH 1981.96.I.); továbbá ügyészi fellebbezés hiányában a valóságos alaki halmazatnak megfelelő minősítés megállapítása nem jelenti a súlyosítási tilalom megsértését (BH 2005.5.III.).
- [71] Mindezek után a választás rendje elleni bűncselekmény kapcsán - a Legfőbb Ügyészség és az indítványozó által kifejtettekre figyelemmel - a következőkre mutat rá a Kúria. Kétségtelen, hogy a Legfőbb Ügyészség álláspontja a rendbeliség kapcsán e körben az anyagi halmazat megállapítását célozta, ami a terhelt terhére szóló, s ekként jelen felülvizsgálat körébe nem tartozó.
- [72] Ami azonban a jogkérdés elvi lényegét illeti, jelentősége annak van, hogy a törvényi tényállás szerinti fenyegetettség általi védelem érdeke miben áll. Ez pedig - értelemszerűen - a választói akaratnyilvánítás jogilag szabályozott rendje, menete, ami az adott esetben a jelöltállítás kapcsán az egyénre, konkrét személyre vonatkozó ajánlás tételét jelenti. Nem kizárt a többes jelölés, de a szabályozás valós személy valós személy általi jelölésére vonatkozik.
- [73] Következésképpen az elkövetői magatartás nem az adott választás (szavazás) absztrakt, elvont kockázatát jelenti, hanem az adott jelölt személyére konkretizált akaratkifejezés eltérítését, meghamisítását. Mindig vizsgálendő az elkövető által célba vett választás természete, szabályozottsága; amennyiben az egyéni jelöltre, egyéni megválasztottságra vonatkozó, akkor a bűncselekmény annyi rendbeli, ahány egyéni jelölt esetében eltérítik, meghamisítják a választói akaratot.
- [74] E körben tehát elvi szinten a Legfőbb Ügyészség jogi álláspontja helyénvaló. A védői álláspont kapcsán pedig arra is rá kell mutatni, hogy az érvelés figyelmen kívül hagyta azt is, miszerint a terhelt a választás rendje elleni bűncselekményt is részesként (bűnsegédként) követte el. A részes bűncselekményeinek rendbelisége és minősítése pedig mindig a tettesi alapcselekményekhez igazodik. Az irányadó tényállás szerint a II. rendű terhelt bűnsegédi magatartása a IV. és a VI. rendű terhelt önálló tettesi cselekményéhez kapcsolódik. Ehhez képest a II. rendű terhelt bűnsegédi magatartásának egységként való minősítése egyébként is fogalmilag kizárt.
- [75] Végül a védő azon álláspontja kapcsán, miszerint a II. rendű terhelt csak a hamis magánokiratok elkészítéséhez, nem pedig a felhasználásához nyújtott segítséget, és ezért magatartása még csak bűnsegélyt sem valósított meg, a Kúria - ismét elvonatkoztatva az ügyben eldöntésre került jogkérdéstől - az alábbiakra mutat rá.
- [76] A bűnsegéd a Btk. 14. § (2) bekezdése értelmében a bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt. A Btk. 11. § (1) bekezdése szerint az előkészületet - egyebek mellett - az valósítja meg, aki a bűncselekmény elkövetése céljából, ehhez szükséges vagy könnyítő feltételt biztosít. A

bűnsegéd tehát nem valósít meg tényállási elemet, de az előkészület során sem valósul meg tényállási elem; ekként nincs akadálya annak, hogy a bűnsegéd önmagában előkészületnek minősülő magatartással segítse a bűncselekmény elkövetését, feltéve, hogy a tudata a tettes bűncselekmény elkövetésére irányuló szándékát átfogja (szándékegységben legyenek), és utóbb a bűncselekmény legalább kísérleti szakig jusson.

- [77] Ezért, aki hamis magánokirat elkészítéséhez nyújt segítséget, csak akkor nem felel - bűnsegédként - annak a joghatást kiváltó felhasználása miatt, ha arra tudtán kívül, vagy akarata ellenére kerül sor. Jelen esetben - bár ennek az ügy eldöntése szempontjából, a korábban kifejtettek értelmében érdemi jelentősége nincs - a hamis magánokiratok elkészítésére a II. rendű terhelt által is tudottan, sőt általa kívántan, nem öncélúan, hanem (a jelöltállítás során való) felhasználásuk érdekében került sor.
- [78] Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

VI.

- [79] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [80] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2016. szeptember 27.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Kónya István s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő
BÉ